

Lees tekst 1 en beantwoord vervolgens **vraag 1**.

Tekst 1

Luxe recyclen

- 1 Met de krant van gisteren kan je meer doen dan de vis verpakken of de kattenbak vullen. Een Nederlands bedrijf maakt van oud papier sieraden, lampen, bureaus en kasten. Elke dag blijven dikke pakketten kranten onverkocht. Door zo'n pakket op te rollen en te lijmen kun je een materiaal maken dat gebruikt kan worden als hout. Als het 'kranthout' wordt doorgezaagd, vormen de lagen krantenpapier een patroon dat doet denken aan houtnerven of jaarringen van een boom. Je kunt er een simpel fotolijstje van maken, maar ook een bureau van 4000 euro. Het bedrijf dat kranthout maakt doet aan upcycling: het veranderen van afval in luxeproducten. 5

- 2 Op het eerste gezicht houdt upcycling een grote belofte in: weggegooid materiaal wordt gered uit de afvalstroom en krijgt een tweede leven als iets moois. Consumenten laten hiermee zien dat ze bewust leven, producenten tonen dat ze om de wereld geven. Maar wat is de werkelijke waarde van upcycling? Het is eerder een ideaal dan een wetenschappelijk begrip. Bovendien gaat het steeds meer om het geld. Tik 'upcycling' eens in op het internet en je krijgt meer dan 250.000 resultaten, van tot theelichthouders omgedoopte flessendoppen tot een tweepersoonsbed gemaakt van afvalhout, te koop voor bijna 2.000 euro. 10

- 3 Betekent de populariteit van upcycling vooral nog meer spullen? De onderzoeksafdeling 'Ontwerpen voor duurzaamheid' van de Technische Universiteit heeft menige eco-trend zien komen en gaan. Boudewijn Koster en een team van onderzoekers praten over de werkelijke waarde van upcycling, gezeten aan een afgeschreven stalen kast uit een postsorteercentrum. 'Upcycling is inspirerend', zegt Koster. 'Het maakt mensen creatief en er ontstaan nieuwe bedrijfjes. Maar het gevaar is dat die bedrijfjes geen rekening houden met de energie die nodig is voor upcycling. Het is nog maar de vraag of het voordelig is voor het milieu. We denken niet dat upcycling het tekort aan grondstoffen zal oplossen.' 20

- 4 De onderzoekers zien upcycling ook niet als het antwoord op het afvalprobleem. Volgens hen stimuleert de veranderende wereld van mode en design mensen juist om meer spullen te kopen. Sommige vormen van upcycling zijn zelfs verspilling. 'Als je sieraden maakt van elektronisch afval, verwerk je waardevolle materialen die beter op een andere manier kunnen worden hergebruikt.' 25

- 5 Upcycling wordt pas interessant als je het groot aanpakt. Denk aan het maken van voetbalshirts uit gebruikte plastic flessen of het winnen van koper uit de as van energiecentrales. Zo wordt afval gebruikt om producten te maken die winstgevend en nuttig zijn. Tegenover deze industriële vorm van upcycling staat de stroom aan overbodige nieuwe spulletjes die onder de naam 'upcycling' worden aangeboden. 'Je zou het flutcycling kunnen noemen', zegt Berends, van de opleiding 'Industriële Ecologie'. 'Als je op het internet zoekt naar upcycling, krijg je slippers en schoenen van mooi afgewerkt plastic te zien. Dan vraag ik me af of er niet veel meer energie ingestopt is om ze zo te maken, dan je eruit zou halen wanneer je het plastic gewoon had verbrand. De waardevermeerdering zit dan in de hogere prijs en in het hoofd van de koper, maar het voordeel voor het milieu is klein. Neem een tweepersoonsbed gemaakt van afvalhout. Het hout is nauwelijks bewerkt, maar de koper ziet het bed als een voorwerp van hogere waarde. Het wondermiddel dat dit soort upcycling mogelijk maakt, heet marketing.' 30

- 5 Upcycling wordt pas interessant als je het groot aanpakt. Denk aan het maken van voetbalshirts uit gebruikte plastic flessen of het winnen van koper uit de as van energiecentrales. Zo wordt afval gebruikt om producten te maken die winstgevend en nuttig zijn. Tegenover deze industriële vorm van upcycling staat de stroom aan overbodige nieuwe spulletjes die onder de naam 'upcycling' worden aangeboden. 'Je zou het flutcycling kunnen noemen', zegt Berends, van de opleiding 'Industriële Ecologie'. 'Als je op het internet zoekt naar upcycling, krijg je slippers en schoenen van mooi afgewerkt plastic te zien. Dan vraag ik me af of er niet veel meer energie ingestopt is om ze zo te maken, dan je eruit zou halen wanneer je het plastic gewoon had verbrand. De waardevermeerdering zit dan in de hogere prijs en in het hoofd van de koper, maar het voordeel voor het milieu is klein. Neem een tweepersoonsbed gemaakt van afvalhout. Het hout is nauwelijks bewerkt, maar de koper ziet het bed als een voorwerp van hogere waarde. Het wondermiddel dat dit soort upcycling mogelijk maakt, heet marketing.' 35

- 5 Upcycling wordt pas interessant als je het groot aanpakt. Denk aan het maken van voetbalshirts uit gebruikte plastic flessen of het winnen van koper uit de as van energiecentrales. Zo wordt afval gebruikt om producten te maken die winstgevend en nuttig zijn. Tegenover deze industriële vorm van upcycling staat de stroom aan overbodige nieuwe spulletjes die onder de naam 'upcycling' worden aangeboden. 'Je zou het flutcycling kunnen noemen', zegt Berends, van de opleiding 'Industriële Ecologie'. 'Als je op het internet zoekt naar upcycling, krijg je slippers en schoenen van mooi afgewerkt plastic te zien. Dan vraag ik me af of er niet veel meer energie ingestopt is om ze zo te maken, dan je eruit zou halen wanneer je het plastic gewoon had verbrand. De waardevermeerdering zit dan in de hogere prijs en in het hoofd van de koper, maar het voordeel voor het milieu is klein. Neem een tweepersoonsbed gemaakt van afvalhout. Het hout is nauwelijks bewerkt, maar de koper ziet het bed als een voorwerp van hogere waarde. Het wondermiddel dat dit soort upcycling mogelijk maakt, heet marketing.' 40

- 6 Het gaat dus om wat wij zien als waardevol. Is iets mooier of bruikbaar dan het al was? En vinden we dat morgen nog? Interessante vragen in de mode- en designwereld, waar de drang om originele nieuwe producten te ontwerpen vaak in strijd is met de wens om duurzaam te zijn. Upcycling door kleine bedrijfjes kan daar dus wel degelijk zinvol zijn, vindt Berends. 'Designobjecten en modeontwerpen die van hergebruikt materiaal zijn gemaakt, zijn belangrijk voor onze bewustwording. Ze helpen ons om anders te gaan denken over de waarde van afval.'

Beantwoord **vraag 1** in je eigen woorden.

- 1 (a) Leg uit hoe van oud papier bruikbaar materiaal wordt gemaakt. (alinea 1) [2]
- (b) Vat samen wat de schrijver van 'upcycling' vindt. (alinea 2) [2]
- (c) Wat zijn de positieve kanten van upcycling volgens Koster? (alinea 3) [2]
- (d) Vindt Koster upcycling goed voor het milieu? (alinea 3) Leg je antwoord uit. [2]
- (e) Vat samen waarom upcycling het afvalprobleem niet oplost, volgens de onderzoekers. (alinea 4) [2]
- (f) Leg uit waarom upcycling goed werkt op industrieel niveau. (alinea 5) [2]
- (g) Waarom gebruikt Berends het woord 'flutcycling'? (regel 34) [1]
- (h) Wat bedoelt Berends met 'de waardevermeerdering zit in het hoofd van de koper'? (regel 38–39) [2]
- (i) Leg uit met welk probleem de mode- en designwereld te maken heeft. (alinea 6) [2]
- (j) Wat is het grootste voordeel van upcycling voor de modewereld, volgens Berends? (alinea 6) [1]
- (k) Verklaar de titel van de tekst. [2]

[Totaal = 20 punten voor inhoud + 5 punten voor taalgebruik = 25]

Lees tekst 2 en beantwoord vervolgens **vraag 2**.

Tekst 2

Prullaria opleving

Een bronzen olifant met een piramide op zijn rug. Een waaier van koraal op een fluwelen kussen. Een aan stukken geslagen porseleinen beeldje van een elf dat verkeerd in elkaar is gelijmd met toevoeging van kristallen en opgezette vlinders. Een Mariabeeld met een bontmuts op. Het zijn spullen die horen bij het begrip 'rariteitenkabinet' – een fenomeen dat, na eeuwen geleden in de vergetelheid te zijn geraakt, opeens weer helemaal in de mode is.

5

Het rariteitenkabinet is ontstaan in de zeventiende eeuw. Vooral Oost-Europese koningen, keizers en edellieden verzamelden bijzondere en exotische voorwerpen op hun reizen, die dan bewaard werden in speciale ruimtes, zogenaamde kabinetten. Men verzamelde allerlei voorwerpen zoals antiquiteiten (antieke voorwerpen, munten en beelden) en naturalia (schelpen, fossielen, gesteenten, geprepareerde vlinders en opgezette vogels en andere dieren). Geheel in de geest van die tijd vonden de verzamelaars het soms nodig om de natuur te verfraaien. Zo ontstond er een bijeengeraapt zootje van voorwerpen uit de geologie, archeologie en kunst, torenhoog opgestapeld op planken en tafels en in vitrinekasten. Zulke verzamelingen waren vooral bedoeld om te tonen hoeveel de verzamelaars van de wereld hadden gezien, en hoe geïnteresseerd ze waren in de natuur, de kunst en de moderne medische wetenschap.

10

15

Er was een duidelijk verschil met een museum. Een museum was een openbare plaats, maar kabinetten waren in privébezit. Als de eigenaar van zo'n rariteitenkabinet overleed, werden de kunstvoorwerpen verkocht aan de hoogstbiedende. Veel kunst en kitsch verdween op die manier dus naar het buitenland.

De voorwerpen zijn de schrik van elke schoonmaker, vandaar dat de glazen stolp essentieel is. Hoe kun je anders opgezette insecten stofvrij houden, die met spelden zijn vastgeprikt op pauwenveren, die op hun beurt weer op een blauwe edelsteen zijn geplakt?

20

Een paar jaar geleden begon het fenomeen 'rariteitenkabinet' terug te keren in onze samenleving. Het was het eerst te zien bij chique bloemenwinkels en tuincentra. Daar verschenen ineens miljoenen jaren oude fossielen tussen de boeketten, stukken koraal op marmeren voetjes, vreemdsoortige Chinese beeldjes en andere uiterst decoratieve spullen zonder gebruikswaarde. De designwinkels gingen nog een stapje verder. Die verwerkten exotische elementen in alledaagse voorwerpen.

25

Deze populariteit van prullaria is volgens kenners te verklaren vanuit onze 'hang naar de natuur', de interesse voor retro en antiek en de 'recyclebehoefte'. Waar het verzamelen van rariteiten in de 17^e eeuw liet zien welke status je had, lijkt het nu vooral te laten zien dat je betrokken bent bij de maatschappij en het milieu. Verzamelen zit ons nu eenmaal in het bloed.

30

Ook jonge ontwerpers en kunstenaars laten zich door de rariteitenmode inspireren en maken goed gebruik van onze verzamelwoede. Een kunstenaarsduo exposeerde onlangs in Leeuwarden een installatie van een hele zwerm opgezette kevers. Het duo maakte ook kapotgeslagen en vervolgens weer aan elkaar gelijmde porseleinen figuurtjes, die vervolgens voor veel geld werden verkocht.

35

Inmiddels zijn er overal in het land gespecialiseerde rariteitenwinkels. In Amsterdam is er zo'n winkel waar je, onder andere, antieke glazen ogen en bizarre oude medische apparatuur kunt vinden. Ook kun je daar, tussen een oerwoud van bloemen en planten, opgezette kreeften zien staan die een toren van edelstenen dragen, waaiers van koraal, kandelaars van schelpen en mineralen. Wie goed zoekt, vindt daar vast wel ergens een schouderblad van een mammoet of een Coco de Mer, een kokosnoot die alleen op de Seychellen voorkomt en dankzij zijn vorm erg geliefd is bij de rariteitenminnende wereld.

40

- 2 Schrijf een opstel over het gebruik en hergebruik van voorwerpen waarin je informatie uit tekst 1 en tekst 2 vergelijkt. Betrek in je opstel de ideeën van de beide schrijvers over dit onderwerp.

Gebruik 200–250 woorden.

[Totaal = 15 punten voor inhoud + 10 punten voor taalgebruik = 25]

Copyright Acknowledgements:

Tekst 1 Ebele Wybenga; Recyclen de Luxe; <http://www.nrc.nl/handelsblad/van/2012/juli/28/recyclen-de-luxe-1132612>; Arjen Bolt; 06/08/12.
Tekst 2 Ivo Weyel; Prullaria Revival; <http://www.nrc.nl/handelsblad/van/2012/augustus/04/prullaria-revival-1135195>; Arjen Bolt; 13/08/12.

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (UCLES) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

Cambridge International Examinations is part of the Cambridge Assessment Group. Cambridge Assessment is the brand name of University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which is itself a department of the University of Cambridge.